

راهنمای جامع مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم / مولف گروه مولفین الهام طلاچیان... [و دیگران]. [به سفارش] وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، اداره سلامت کودکان.
قم: اندیشه ماندگار، ۱۳۹۳. مشخصات ظاهری: ۳۹۲ص: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار(رنگی)؛ ۲۲ x ۲۹س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۸۲-۱۵-۷
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: مولفین الهام طلاچیان، علی بیداری، سید حامد برکاتی، عباس حبیب‌الهی، حمیدرضا لرنژاد و ...
موضوع: کودکان -- بهداشت
شناسه افزوده: طلاچیان، الهام، ۱۳۴۵ -
رده بندی کنگره: RJ10/17 ۱۳۹۳
رده بندی دیویی: ۶۱۳/۰۴۳۲
شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۶۱۶۲۰

راهنمای جامع مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم

طراحی خانه چاپ و گرافیک سحر

ناشر: اندیشه ماندگار

چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۳

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۸۲-۱۵-۷

گروه مولفین: (دکتر الهام طلاچیان، دکتر علی بیداری

دکتر سید حامد برکاتی، دکتر عباس حبیب‌الهی، دکتر حمیدرضا لرنژاد و ...)

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر سلامت جمعیت خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - اداره سلامت کودکان می‌باشد. استفاده از مطالب کتاب با ذکر منبع بلامانع است.

راهنمای جامع
مراقبت‌های ادغام یافته
کودک سالم

www.ketab.ir

گروه مؤلفان (به ترتیب حروف الفبا)

- ابوالقاسمی دکتر ناریا، پزشک، MPH، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- اصغری دکتر علی محمد، متخصص گوش، حلق و بینی، فلوشیپ گوش، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- افشار خاص دکتر لادن، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- برکاتی دکتر سید حامد، متخصص کودکان، رئیس اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- بیداری دکتر علی، فوق تخصص روماتولوژی، دانشیار طب اورژانس دانشگاه علوم پزشکی ایران
- بی طرف دکتر شیماء، دندان پزشک
- تشکری نغمه، کارشناس علوم تغذیه، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- توسلی دکتر آریتا، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- جالسی دکتر مریم، متخصص گوش، حلق و بینی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- حبیب الهی دکتر عباس، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی وزارت بهداشت و کارشناس اداره سلامت نوزادان
- حکیم شوشتری دکتر میترا، روان پزشک کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- خسروی دکتر نسترن، فوق تخصص نوزادان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- سماوات دکتر اشرف، متخصص کودکان، PHD ژنتیک، رئیس اداره ژنتیک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- سلطان سنجر دکتر مصطفی، چشم پزشک، فلوشیپ نوروفتالمولوژی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- شهشاهی دکتر سهیلا، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- طاهری دکتر مجذوبه، متخصص کودکان، کارشناس اداره سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس
- طلاچیان دکتر الهام، فوق تخصص گوارش کودکان، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایران
- فرهادی دکتر محمد، متخصص گوش، حلق و بینی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- فریور دکتر خلیل، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی و مشاور مدیر کل دفتر سلامت خانواده
- لرنژاد دکتر حمیدرضا، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی وزارت بهداشت و کارشناس اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- محمودیان سعید، متخصص ادیولوژی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- مطلق دکتر محمد اسماعیل، متخصص کودکان، مدیر کل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

اعضای کمیته مشورתי علمی، اجرایی (به ترتیب حروف الفبا)

- < اتوکش دکتر حسن، فوق تخصص کلیه کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- < احمد آبادی دکتر فرزاد، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
- < اشرفی دکتر محمود رضا، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- < افسری معصومه، کارشناس و روانشناسی بالینی، اداره سلامت روان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- < اکرمی فروزان، کارشناس ارشد مامایی، اداره سلامت نوزادان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- < امیدوار دکتر نسرین، PHD تغذیه، عضو هیأت علمی انستیتو تحقیقات تغذیه ای و صنایع غذایی کشور
- < امین پور دکتر آزاده، PHD تغذیه، عضو هیأت علمی انستیتو تحقیقات تغذیه ای و صنایع غذایی کشور
- < انتظاری دکتر عباس، متخصص پزشکی اجتماعی، عضو هیأت علمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاون

- ◀ انصاری دکتر شهلا، فوق تخصص خون کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- ◀ اهدائی وند دکتر فرناز، متخصص زنان و زایمان، مدیر گروه سلامت خانواده دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- ◀ ایمان زاده دکتر فرید، فوق تخصص گوارش کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- ◀ باستانی دکتر پروین، دندان پزشک، کارشناس بهداشت دهان و دندان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- ◀ بدو دکتر رضا شروین، فوق تخصص اعصاب کودکان، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زنجان
- ◀ بهرامی دکتر منصور، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- ◀ پولادفر دکتر غلامرضا، فوق تخصص عفونی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی فارس
- ◀ حاتمی زاده دکتر نیکتا، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- ◀ حاتمی دکتر گیسو، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر
- ◀ حاجبی دکتر احمد، متخصص روان پزشکی، رئیس اداره سلامت روان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ حیدر زاده دکتر محمد، فوق تخصص نوزادان، رئیس اداره سلامت نوزادان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ خاتمی دکتر غلامرضا، فوق تخصص گوارش کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- ◀ خادریان دکتر مجید، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
- ◀ خاکشور دکتر علی، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
- ◀ خزاعی دکتر سهیلا، فوق تخصص عفونی کودکان، عضو هیأت علمی وزارت بهداشت و کارشناس اداره سلامت نوزادان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ خواجه دکتر علی، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی سیستان و بلوچستان
- ◀ خوارزمی دکتر عبدالعلی، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی خراسان رضوی
- ◀ خوشنواز عاطفه، کارشناس ارشد مامایی، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ خوشنویسان دکتر محمد حسین، متخصص دندان پزشکی اجتماعی، رئیس اداره سلامت دهان و دندان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ دانایی دکتر نوید، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی سمنان
- ◀ دلبریور احمدی شهناز، کارشناس ارشد مدیریت دولتی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- ◀ راوری دکتر محمود، متخصص کودکان، عضو کمیته کشوری شیر مادر
- ◀ ربانی دکتر علی، فوق تخصص غدد کودکان، دبیر کمیته سیاست گذاری و ارزشیابی رشته تخصصی کودکان و ریاست مرکز طبی کودکان دانشگاه علوم پزشکی تهران
- ◀ رزاقی آذر دکتر مریم، فوق تخصص غدد کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- ◀ رضایی دکتر مرتضی، فوق تخصص عفونی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی سمنان
- ◀ ریاضی دوست آذر، کارشناس ارشد مامایی، مدیر گروه سلامت خانواده دانشگاه علوم پزشکی سمنان
- ◀ زارع پروین، کارشناس ارشد مامایی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی فارس
- ◀ زارعی مریم، کارشناس ارشد تغذیه، دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ زهرایی دکتر سید محسن، متخصص عفونی، رئیس اداره مبارزه با بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن و قرنطینه
- ◀ زیادلو طاهره، کارشناس روان شناسی بالینی، اداره ژنتیک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ◀ ساجدی نژاد دکتر سیما، متخصص اپیدمیولوژی، دفتر نمایندگی سازمان جهانی بهداشت در ایران

◀ ساکت دکتر ساسان، فوق تخصص مغز و اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان
 ◀ سعدوندیان سوسن، کارشناس ارشد تغذیه، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 ◀ سلطانی شیرین، کارشناس مامایی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان
 ◀ سیاری دکتر علی اکبر، فوق تخصص گوارش کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، مدیر گروه
 کودکان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

◀ شریعتی دکتر محمد، متخصص پزشکی اجتماعی، قائم مقام معاون بهداشتی وزارت بهداشت و رئیس مرکز مدیریت توسعه شبکه
 ◀ شکیبا دکتر علی محمد، فلوشیپ قلب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی فسا
 ◀ شمس دکتر بهزاد، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
 ◀ شهیدی دکتر محسن، فوق تخصص قلب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان
 ◀ شیبانی دکتر مریم، پزشک عمومی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی سمنان
 ◀ صحافی دکتر فرزانه، پزشک عمومی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی مشهد
 ◀ صفائی اصل دکتر افشین، فوق تخصص نفرولوژی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان
 ◀ صفری دکتر مژگان، فوق تخصص آلرژی و ایمونولوژی بالینی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان
 ◀ صمدزاده دکتر حمید، دندان پزشک، کارشناس اداره سلامت دهان و دندان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 ◀ طغیانی راهله، کارشناس ارشد مامایی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
 ◀ عبداللهی دکتر زهرا، PHD تغذیه، سرپرست دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 ◀ عزالدین زنجانی دکتر ناهید، متخصص کودکان، مدیر عامل انجمن ترویج تغذیه با شیر مادر
 ◀ عصایی مهندس سید عنایت الله، کارشناس ارشد بهداشت محیط، مدیر بهداشت و تغذیه دفتر نمایندگی یونسف در جمهوری
 اسلامی ایران

◀ عقدک دکتر پژمان، پزشک - MPH، مدیر گروه سلامت خانواده دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
 ◀ علایی دکتر شهناز، پزشک عمومی، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 ◀ علیزاده طاهری دکتر پیمان، فوق تخصص نوزادان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
 ◀ فتاحی بیات دکتر غلامعلی، فوق تخصص نوزادان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مرکزی
 ◀ فرسار دکتر احمد رضا، متخصص کودکان، معاون بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
 ◀ فرهمند دکتر فاطمه، فوق تخصص گوارش کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
 ◀ فریور مریم، کارشناس ارشد جمعیت شناسی، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 ◀ فلاحی دکتر غلامحسین، فوق تخصص گوارش کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
 ◀ فولادی نژاد دکتر مهناز، فوق تخصص نوزادان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان
 ◀ قدس دکتر الهه، PHD تغذیه، کارشناس مادر و کودک دانشگاه علوم پزشکی سمنان
 ◀ قدمی شیلا، کارشناس مامایی، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 ◀ کارگر دکتر محمدحسن، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز
 ◀ کریمی یار دکتر محمد، فوق تخصص عفونی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه
 ◀ کلاتری دکتر ناصر، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی انیستیتو علوم تغذیه و صنایع غذایی کشور
 ◀ کیخسروی دکتر عقیل اله، فلوشیپ نفرولوژی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار
 ◀ کیهانی دوست دکتر زرین تاج، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

◀ لباف قاسمی دکتر محمدرضا، متخصص بیماری‌های عفونی و گرمسیری، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و قائم مقام دبیر شورای آموزش پزشکی عمومی

◀ محمد پور میر دکتر علی، فوق تخصص عفونی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بابل

◀ محمودی دکتر سوسن، متخصص کودکان، کارشناس اداره مبارزه با بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن و قرنطینه

◀ مرادی سهیلا، کارشناس مامایی، مدیر گروه سلامت خانواده دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

◀ مرادی دکتر فریبا، متخصص پزشکی اجتماعی، مدیر گروه سلامت خانواده دانشگاه علوم پزشکی فارس

◀ مرندي دکتر علیرضا، فوق تخصص نوزادان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، رئیس فرهنگستان علوم پزشکی ایران

◀ مشاری دکتر جلیل، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گناباد

◀ مظفری دکتر رامین، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات رشد و سلامت کودک

◀ معصومی اصل دکتر حسین، فوق تخصص عفونی کودکان، رئیس اداره بیماری‌های منتقله از آب و مواد غذایی و عفونت‌های بیمارستانی

◀ ممتاز منش دکتر نادر، فوق تخصص خون و انکولوژی کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و رئیس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

◀ موحدیان دکتر امیرحسین، فوق تخصص قلب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کاشان

◀ موسوی فاطمی دکتر نادر، دندان پزشکی، کارشناس اداره سلامت دهان و دندان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

◀ موحدی عباس، کارشناس ارشد مدیریت خدمات بیمارستانی، کارشناس مسئول برنامه کودکان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

◀ مؤمن زاده دکتر عباس، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

◀ مؤمن دکتر علی اکبر، فوق تخصص اعصاب کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی خوزستان

◀ مهربان دکتر علیرضا، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

◀ میرسیدعلیان منیر السادات، کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

◀ مینایی مینا، کارشناس ارشد تغذیه، دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

◀ نکویی دکتر بابک، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کهگیلویه و بویراحمد

◀ نمکین دکتر کوکب، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

◀ نیکفر دکتر قاسم، فوق تخصص غدد کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی فسا

◀ نیلفروشان دکتر محمدعلی، متخصص کودکان عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران

◀ وامقی دکتر روشنگر، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

◀ وحیدی دکتر علی اصغر، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

◀ وزیریان دکتر شمس، فوق تخصص بیماری‌های کلیوی و مجاری ادرار کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

◀ وفا دکتر محمدرضا، PHD تغذیه، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

◀ وکیل زاده دکتر شراره، دندان پزشکی، کارشناس مسئول بهداشت دهان و دندان دانشگاه علوم پزشکی تهران

◀ هراتی پور دکتر حسین، متخصص کودکان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شاهرود

◀ همایونفر نسرین، کارشناس ارشد مامایی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

◀ یارپرور مهندس امیرحسین، کارشناس ارشد تغذیه کودک، دفتر نمایندگی یونسف در جمهوری اسلامی ایران

مقدمه	۱۳
بخش اول - مراقبت سلامت	
فصل اول - ویزیت های مراقبت سلامت	۱۷
ویزیت قبل از تولد	۲۱
شیرخواری: ویزیت نوزادی	۲۸
شیرخواری: ویزیت روز سوم تا پنجم و روز پانزدهم	۴۳
شیرخواری: ویزیت ۱ ماهگی	۴۹
شیرخواری: ویزیت ۲ ماهگی	۵۴
شیرخواری: ویزیت ۴ ماهگی	۵۹
شیرخواری: ویزیت ۶ و ۷ ماهگی	۶۴
شیرخواری: ویزیت ۹ ماهگی	۷۰
اوایل کودکی: ویزیت ۱۲ ماهگی	۷۵
اوایل کودکی: ویزیت ۱۵ ماهگی	۸۰
اوایل کودکی: ویزیت ۱۸ ماهگی	۸۴
اوایل کودکی: ویزیت ۲ سالگی	۸۹
اوایل کودکی: ویزیت ۲/۵ سالگی	۹۴
اوایل کودکی: ویزیت ۳ سالگی	۹۸
اوایل کودکی: ویزیت ۴ سالگی	۱۰۲
اواسط کودکی: ویزیت ۵ و ۶ سالگی	۱۰۷
اواسط کودکی: ویزیت ۷ و ۸ سالگی	۱۱۵
فصل دوم - ارزیابی های کودک	
ارزیابی رشد و تکامل کودک	۱۲۳
کنترل کودک از نظر وزن	۱۲۵
کنترل کودک از نظر قد	۱۲۸
کنترل کودک از نظر محیط میانی دور بازو	۱۳۲
تفسیر شاخص های رشد	۱۳۶
مشاهده ی کودک و ثبت علائم بالینی ماراسموس و کواشیورکور	۱۳۶
کنترل کودک از نظر دور سر	۱۴۰
ارزیابی تکامل (ASQ)	۱۳۹
ارزیابی شنوایی کودک	۱۴۱
مراحل ارزیابی کودک	۱۴۶
ارزیابی بینایی کودک	۱۴۶
معاینه ی خارجی	۱۵۲
اختلالات انکساری	۱۵۴
اشک ریزش	۱۵۴
آسیب های چشم ناشی از ضربه	۱۵۶
قرنیه	۱۵۶

مردمک	۱۵۶
طبقه‌بندی وضعیت بینایی	۱۵۶
ارزیابی دهان و دندان کودک	۱۵۸
کنترل و طبقه‌بندی کودکان کوچک‌تر از ۲ سال از نظر وضعیت دهان و دندان	۱۵۸
کنترل و طبقه‌بندی کودکان بزرگ‌تر از ۲ سال از نظر وضعیت دهان و دندان	۱۶۳
مشاوره با مادر در مورد سلامت دهان و دندان	۱۷۰
ارزیابی ژنتیکی کودک	۱۸۴
پرسش‌نامه‌ی غیرپزشک (پرستار / کارشناس یا کاردان بیماری‌ها)	۱۸۴
پرسش‌نامه‌ی پزشک	۱۸۶

فصل سوم - غربالگری‌ها	۱۸۹
غربالگری‌های همگانی	۱۹۱
غربالگری‌های انتخابی	۱۹۲
ضمائم	۱۹۹
ضمیمه‌ی ۱ - رویدادهای مهم تکاملی	۲۰۱
ضمیمه‌ی ۲ - تعامل	۲۰۴
ضمیمه‌ی ۳ - تکنیک‌های آرام کردن کودکان	۲۰۵
ضمیمه‌ی ۴ - غربالگری‌ها	۲۰۶
ضمیمه‌ی ۵ - منحنی‌های رشد	۲۰۸
ضمیمه‌ی ۶ - برنامه‌ی ایمن‌سازی کودکان	۲۲۷
ضمیمه‌ی ۷ - فرم مشاهده‌ی شیردهی	۲۲۷
ضمیمه‌ی ۸ - فرم غربالگری زودرس تغذیه با شیر مادر	۲۲۸

بخش دوم - تغذیه

فصل اول - مقدمه	۲۳۱
اصول رژیم غذایی سالم	۲۴۸
مشاوره‌ی تغذیه	۲۵۴

فصل دوم - مراقبت تغذیه‌ای	۲۵۷
شیرخواری	۲۵۹
اوایل کودکی (۴-۱ سالگی)	۲۶۷
اواسط کودکی	۲۷۲

فصل سوم - مباحث تغذیه‌ای	۲۷۷
هیپرلیپیدمی	۲۷۹
هیپرتانسیون	۲۸۱
آنمی فقر آهن	۲۸۳
ضمائم	۲۸۷
ضمیمه‌ی ۱ - شاخص‌های کلیدی مخاطرات تغذیه‌ای	۲۸۹

ضمیمه ی ۲- راهنمایی هایی برای ارتقای ایمنی غذا ۲۹۱

بخش سوم- ارتقای سلامت

فصل اول- ارتقای تکامل کودک ۲۹۳

ارتقای تکامل کودک: شیرخواری- تولد تا ۱۱ ماهگی ۲۹۵

ارتقای تکامل کودک: اوایل کودکی - ۱ تا ۴ سالگی ۲۹۹

ارتقای تکامل کودک: اواسط کودکی- ۵ تا ۱۰ سالگی ۳۰۴

فصل دوم- ارتقای سلامت روان ۳۰۵

ارتقای سلامت روانی و هیجانی: شیرخواری- تولد تا ۱۱ ماهگی ۳۰۷

ارتقای سلامت روانی و هیجانی: اوایل کودکی- ۱ تا ۴ سالگی ۳۱۱

ارتقای سلامت روانی و هیجانی: اواسط کودکی- ۵ تا ۱۰ سالگی ۳۱۳

فصل سوم- ارتقای وزن سالم ۳۱۷

اضافه وزن و چاقی ۳۱۹

ارتقای وزن سالم: شیرخواری- تولد تا ۱۱ ماهگی ۳۲۴

ارتقای وزن سالم: اوایل کودکی- ۱ تا ۴ سالگی ۳۲۴

ارتقای وزن سالم: اواسط کودکی- ۵ تا ۱۰ سالگی ۳۲۴

فصل چهارم- ارتقای تغذیه ی سالم ۳۲۵

اجزای ضروری تغذیه ۳۲۷

ارتقای تغذیه ی سالم: قبل از بارداری و دوران قبل از تولد ۳۲۷

ارتقای تغذیه ی سالم: شیرخواری- تولد تا ۱۱ ماهگی ۳۲۸

ارتقای تغذیه ی سالم: اوایل کودکی - ۱ تا ۴ سالگی ۳۳۳

ارتقای تغذیه ی سالم: اواسط کودکی- ۵ تا ۱۰ سالگی ۳۳۴

فصل پنجم- ارتقای فعالیت جسمی ۳۳۷

ارتقای فعالیت جسمی: شیرخواری - تولد تا ۱۱ ماهگی ۳۳۹

ارتقای فعالیت جسمی: اوایل کودکی - ۱ تا ۴ سالگی ۳۴۰

ارتقای فعالیت جسمی: اواسط کودکی- ۵ تا ۱۰ سالگی ۳۴۰

فصل ششم- ارتقای سلامت دهان ۳۴۳

ارتقای سلامت دهان: شیرخواری - تولد تا ۱۱ ماهگی ۳۴۶

ارتقای سلامت دهان: اوایل کودکی ۱ تا ۴ سالگی ۳۴۷

ارتقای سلامت دهان: اواسط کودکی- ۵ تا ۱۰ سالگی ۳۴۸

فصل هفتم - ارتقای ایمنی و پیش گیری از آسیب ها ۳۵۱

تکامل و ایمنی کودک ۳۵۳

مشاوره ی ایمنی و پیش گیری از آسیب ها ۳۵۳

۳۵۳	ارتقای ایمنی و پیش‌گیری از آسیب‌ها: شیرخواری - تولد تا ۱۱ ماهگی
۳۵۴	ارتقای ایمنی و پیش‌گیری از آسیب‌ها: اوایل کودکی - ۱ تا ۴ سالگی
۳۵۴	ارتقای ایمنی و پیش‌گیری از آسیب‌ها: اواسط کودکی - ۵ تا ۱۰ سالگی
۳۵۷	منابع انگلیسی
۳۸۱	منابع فارسی
۳۸۳	آلبوم تصاویر

هر کودکی، ...

هر کودکی، شایسته‌ی آن است که خوب متولد شود.

هر کودکی، شایسته‌ی آن است که در خانه‌ی امنی از نظر جسمی و روانی، رشد و تکامل یابد و محیط مدرسه‌ی او، عاری از خطرات، آسیب‌ها و تماس با سموم محیطی باشد.

هر کودکی، شایسته‌ی آن است که در خانواده‌ای پرورش یابد و حامیانی داشته باشد که امنیت را برایش به ارمغان آورند؛ الگوی مثبتی برایش باشند. با گرمی و عشق با او برخورد کنند و پذیرش بی‌قید و شرط او را داشته باشند. سلامت والدین، آغازگر سلامت کودک است.

هر کودکی، شایسته‌ی آن است که شاد زندگی کند. اعتماد به نفس داشته باشد؛ دوستانی داشته باشد؛ احساس مفید بودن داشته باشد و باور کند که می‌تواند در زندگی به موفقیت دست یابد.

هر کودکی، نیازمند خانه، تغذیه‌ی خوب، آموزش همراه با کیفیت قابل قبول، درمان مناسب خانواده، شبکه‌ی اجتماعی حمایت‌گر و دستیابی به منابع اجتماع است.

هر کودکی، شایسته‌ی آن است که دستیابی به مراقبت‌های پیش‌گیری، ارتقای سلامت و درمان طبی، سلامت روان و سلامت دهان را داشته باشد. چنین مراقبتی، از طریق ارتباط مداوم با مراقبین بهداشتی اولیه و دستیابی به مراقبت ثانویه تأمین می‌شود.

هو الحکیم

کودکان، سرمایه‌های اصلی و آینده سازان کشور عزیز ما هستند. تأمین، حفظ و ارتقای سلامت کودکان، مسئولیت دولت، سازمان‌ها، اجتماع، والدین و البته خود کودکان است. برای بسیاری از خانواده‌ها و کودکانشان هر روز جدید، فرصتی برای خودباوری بیش‌تر، تقویت سلامت و ارتقای اعتماد به نفس است. برخی دیگر از کودکان، علیرغم این که سالم به دنیا آمده‌اند و سالم هستند، در وضعیت بهداشتی خوبی نیستند، خطرات بالقوه زیادی تهدیدشان می‌کند و دانش و امکانات والدین آن‌ها برای مواجهه با این مشکلات محدود است. کودکان این خانواده‌ها، نیاز به توجه، تشویق و مداخله‌ی به موقع توسط نظام سلامت و مراقبین بهداشتی را از بسیاری جهات دارند تا جسم، روان، احساسات و نگرش سالمی داشته باشند و به بزرگسالانی توانمند و با صلاحیت تبدیل شوند. هدف از برنامه ملی "مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم"، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی مطلوب و پاسخ به بخش عمده‌ای از نیازهای پیش‌گیری شیرخواران و کودکان است. کودکان، گروه حساس و آسیب‌پذیری بوده و نیاز به خدمات با کیفیت سلامت دارند و شایسته بالاترین کیفیت مراقبت‌های بهداشتی می‌باشند. البته برای رسیدن به این هدف، در کنار دانش پزشکی و تخصصی، همکاری کارمندان بهداشتی، مراقبین و خانواده‌ها ضرورت دارد. تمام کسانی که از کودکان مراقبت می‌کنند در اجرای این برنامه نقش دارند تا در تمام کشور مراقبت یکسان، قابل قبول و کیفیت بالا ارائه شود.

کتاب مراقبت کودک سالم به عنوان بخش اول از "برنامه مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم" مجموعه‌ای از اصول، راه‌کارها و اقدامات برای حفظ و ارتقای سلامت کودکان ایرانی است که مؤثرترین روش‌های پیشگیری برای سلامت کودک را نیز در نظر گرفته است. این کتاب به همت اداره سلامت کودکان معاونت بهداشت و مدیریت سرکار خانم دکتر الهام طلاچیان عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران و همکاری بیش از ۱۰۰ نفر از اعضای هیئت علمی، اساتید فرهیخته و صاحب نام طب کودکان و کارکنان سازمان سلامت کودکان ستاد وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور تدوین گردیده است. با توجه به کمبود منابع معتبر ملی، این کتاب فرصت مغتنمی را برای دانشجویان و دستیاران بخش‌های اطفال فراهم می‌سازد تا در کنار توجه به درمان کودکان بیمار و مطالعه بر روی بیماری‌ها و سندروم‌های شایع و نادر، مراقبت صحیح از کودکان سالم را نیز بیاموزند. این کتاب در حقیقت بخش آموزش دانشگاهی "برنامه ملی مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم" است که در کوریکولوم آموزشی کارآموزان و کارورزان دوره پزشکی عمومی و دوره تخصصی کودکان پیش‌بینی گردیده است. از آن جایی که هر اثر علمی نیازمند بازنگری و ارتقا می‌باشد؛ از معاونت محترم بهداشتی انتظار دارم، در برنامه‌ای مدون، طی هر ۳ تا ۵ سال ارتقای محتوای این کتاب را بر اساس آخرین دست‌آوردهای علمی و با مشارکت اعضای هیأت علمی گروه‌های کودکان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور پی‌گیری نمایند تا در کنار منابع مربوط به بیماری‌های کودکان، مرجع ملی مراقبت از کودک سالم نیز همواره به روز و در دسترس دانشجویان و دستیاران گروه‌های مرتبط باشد.

دکتر سید حسن هاشمی
وزیر

رویکرد به کودک و سلامتی او، اولویتی همیشگی است. توجه به کودکان در واقع ارزشمندترین سرمایه هر کشوری در جهت نیل به توسعه پایدار است. این توجه باید عادلانه باشد و به آن‌ها که نیازمندتر هستند، توجه بیشتری شود.

سلامت جزئی از حقوق اولیه هر یک از کودکان است. کودکانی که اگر امروز به توانمندی‌های جسمی و ذهنی خود نرسند فردا برایشان دیر است. تلاش برای ارتقاء سلامت کودکان از سال‌ها پیش در کشور آغاز شد. خدمات سلامت و بهداشت کودکان در کنار خدمات سلامت مادران از حدود ۷۵ سال قبل در کشور ما شروع شد. این خدمات با راه اندازی شبکه مراقبت‌های اولیه بهداشتی در سال ۱۳۶۳ و قرار گرفتن مراقبت‌های بهداشتی مادر و کودک به عنوان یکی از اجزای اصلی آن از چارچوب و ساز و کار مشخص برخوردار شد. اجرای اصلی مراقبت‌های بهداشتی کودکان تا سال ۱۳۷۹ را کنترل بیماری‌های اسهالی، کنترل عفونت‌های تنفسی، ترویج تغذیه با شیر مادر و راه اندازی بیمارستان‌های دوستدار کودک، احیای نوزادان، آموزش کارکنان بهداشتی برای مراقبت از کودکان، شناخت کودکان بیمار و در معرض خطر و ارجاع آنان به سطوح بالاتر تشکیل می‌داد.

در سال‌های اخیر پوشش مراقبت‌های بهداشتی اولیه، دستاوردهای قابل توجهی در زمینه سلامت کودکان به همراه داشته است. از سال ۱۳۷۹ تا به امروز تغییراتی در سیاست‌ها و برنامه‌های سلامت کودکان کشور رخ داد و برنامه‌هایی به آن اضافه شد. تغییرات عمده در فرآیند ارائه خدمات به کودکان از اوایل دهه ۸۰ با مراقبت‌های ادغام یافته ناخوشی‌های اطفال و بعد از آن با اجرای مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم و نظام مراقبت مرگ کودکان ادامه یافت. برای استانداردسازی ارائه خدمات مراقبتی کودکان بوکلت چارت‌های ویژه پزشک و غیر پزشک و راهنماهای مربوطه تهیه شد و منابع و متون آموزشی مختلف برای ارائه‌دهندگان خدمت با خصوصیات تحصیلی و شغلی متفاوت ارائه گردید. اهم برنامه‌های سلامت کودکان عبارتند از: مراقبت‌های ادغام یافته ناخوشی‌های اطفال (مانا)؛ مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم؛ ترویج تغذیه با شیر مادر؛ نظام مراقبت مرگ کودکان ۵۹-۱ ماهه؛ احیای کودکان و برنامه جامع خدمات تکاملی کودکان.

برنامه مراقبت‌های ادغام یافته کودک سالم که زیر مجموعه‌ی برنامه ملی سلامت کودکان است، به دنبال یافتن راهی برای جداکردن کودکان سالم از کودکان به ظاهر سالم یا مستعد بیماری و ارائه خدمات مراقبتی به این کودکان است. کودکانی که هنوز نشانه‌های بیماری در آن‌ها مستقر نشده است و در صورت برخورداری از یک مراقبت استاندارد، کودکی‌ای همراه با سلامت را طی خواهند نمود. درحقیقت این برنامه سه هدف عمده را دنبال می‌کند. هدف اول پیشگیری اولیه است؛ بخش عمده‌ای از این هدف از طریق توانمندسازی مادر و پدر در مراقبت از نوزاد، شیرخوار و کودک زیر ۸ سال تحقق می‌یابد. هدف دوم این برنامه طراحی نظام غربالگری استاندارد مراقبت کودکان صفر تا هشت سال و اجرای آن است و هدف سوم طراحی و ارائه خدمات رشد و تکامل استاندارد دوران کودکی و اقدامات اساسی پیشگیری از بیماری‌ها برای کودکان کشور می‌باشد. در حقیقت این برنامه بدنبال ایجاد فرصت‌های برابر برای رشد و تکامل کودکان است.

در برنامه کودک سالم کلیه کودکان کشور در ویزیت‌های برنامه ریزی شده از نظر پایش رشد، تغذیه با شیر مادر، تغذیه کمکی، وضعیت بینایی، شنوایی، دندان‌ها، تکامل، واکسیناسیون، مکمل‌های دارویی و آزمایش‌ها بررسی

گردیده و خدمت لازم را دریافت می‌کنند. این ویزیت‌ها پس از ترخیص از بیمارستان با ویزیت در روزهای ۳ تا ۵ آغاز شده و سپس تا یکماهگی ۲ ویزیت ۱۴ تا ۱۵ روزگی و ۳۰ تا ۴۵ روزگی انجام می‌شود. همچنین در ادامه تا یکسالگی کودکان در دو، چهار، شش، هفت، نه و دوازده ماهگی پس از مراجعه کودک به مراکز بهداشتی و درمانی توسط کارمندان بهداشتی ویزیت شده و مراقبت‌های لازم برای آن‌ها انجام می‌شود. پس از آن مراقبت برای ۱۲، ۱۵، ۱۸، ۲۴ و ۳۶ ماهگی و پس از آن سالی یکبار برنامه‌ریزی شده است.

برنامه مراقبت‌های ادغام‌یافته کودک سالم، اول بار در سال ۱۳۸۳ در اداره سلامت کودکان وزارت بهداشت تدوین و از سال ۱۳۸۴ در شبکه‌های بهداشتی درمانی و خانه‌های بهداشت گستره کشور اجرایی گردید. این برنامه از سال ۱۳۸۸ در کوریکولوم آموزشی دوره پزشکی عمومی و تخصصی کودکان ادغام شد و با توجه به کمبود منابع مستند برای استفاده دانشجویان و دستیاران از همان هنگام تدوین این مجموعه در دستور کار قرار گرفت. پس از بررسی‌های اولیه وظیفه تدوین این مجموعه به استاد محترم سرکار خانم دکتر طلاچیان و تیم همکار سپرده شد. پس از ۳ سال کار مداوم و آماده شدن متن اولیه، جلسات نهایی‌سازی با حضور کارشناسان و اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و سایر صاحب‌نظران برگزار شد و در نهایت کتاب جهت استفاده عموم آماده گردید.

کتاب حاضر درسامه‌ای است که با توجه به کمبود منابع معتبر آموزش دانشجویان و دستیاران در حوزه کودکان سالم، با استفاده از آخرین منابع علمی و کتاب‌های مرجع و براساس بسته خدمتی مراقبت‌های ادغام‌یافته کودک سالم و منطبق با سرفصل کوریکولوم دوره‌های کلا آموزشی و کارورزی پزشکی عمومی و نیز دستگیری کودکان و پزشکی اجتماعی تدوین گردید و مورد تأیید کمیته علمی مشورתי کودک سالم وزارت بهداشت قرار گرفت. در خاتمه مراتب قدردانی و سپاس از استاد محترم سرکار خانم دکتر طلاچیان و نیز اساتید و همکارانی که در تدوین و نهایی شدن این مجموعه ایشان و ما را یاری کردند اعلام می‌گردد. باشد تا با فراهم شدن نسلی سالم‌تر، بانشاط‌تر و فرهیخته‌تر، آینده درخشان‌تری در انتظار فرزندانمان باشد.

اداره سلامت کودکان

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی